

El mandala de la democràcia

Bhutan, un petit regne de l'Himàlaia, farà el dia 24 de març les primeres eleccions parlamentàries de la seva història. Aquest país, que es ven com un model de pau i felicitat, ha substituït la mesura del PIB pel de 'felicitat nacional bruta' com a eina per a estimular un creixement sostenible. La clau de la seva supervivència ha estat el budisme i, fins fa poc, l'aïllament absolut.

El mandala, símbol de l'univers segons el budisme, la *roda de la vida*, serveix per a obrir camins en la reflexió sobre el món i sobre un mateix. A poc a poc, el diminut Bhutan, conegut com el darrer Shangri-La, s'ha anat obrint al món. Ha deixat de ser una monarquia absoluta i ha esdevingut una monarquia constitucional. El 24 de març s'hi faran les primeres eleccions generals per formalitzar-se com a democràcia parlamentària. El rei Jigme Singye Wangchuk, ja retirat, és qui ha orquestrat el procés de transició i desenvolupament de Bhutan. El seu camí cap a la democràcia inclou l'abdicació, i el desembre del 2006 va passar el poder al seu fill Jigme Khesar Namgyel, de 27 anys, educat a occident. La seva concepció de la felicitat i com assolir-la li ha servit per a dibuixar el camí cap a la modernització. Aparentment, un gest totalment solidari que busca la il·luminació dels seus súbdits.

Tanmateix, lluny de la perfecció, Bhutan és l'exemple clar de la moralitat que sosté que no hi ha recompensa sense sacrificis. Tot i que el 1970 el país va començar d'obrir-se a l'exterior i permeté, per exemple, l'entrada de turistes amb comptagotes, als anys 80 el monarca va establir l'aïllament de la població com l'únic mitjà per a assegurar la supervivència de la tradició. Mentre des de Thimbu, la capital, es prometia un lentíssim avenç cap a un

món modern, determinar i encoratjar una cultura unitària esdevingué l'objectiu indispensable per a unes autoritats que veïen com la diversitat ètnica i el fet d'estar enclaustrats entre la Xina i l'Índia podrien posar en perill l'estabilitat del minúscul reialme. El nepalès es va prohibir a les escoles i s'hi van començar d'inculcar els valors propis del budisme. L'obligatorietat que els homes i les dones portin els vestits tradicionals respectius s'ha convertit en la part visible de l'homogeneïtat forçada.

La religió com a base. Les 600.000 persones que viuen a Bhutan, ignorant que una altra mena de nació és possible, confien que la raó de ser de la seva

existència i del seu regne no sigui cap més sinó que aquella que dictamina la seva religió. Guiats pel budisme, hi ha el convenciment general que si saben escollir allò que els farà feliços, una vida rica i plena en serà la recompensa. El monarca venerat està decidit a crear un país modern a ulls del primer món, que adopti només aquelles coses bones de la industrialització i del capitalisme. La televisió, per exemple, no hi va entrar fins el 1999 i l'avenç de la indústria hi és limitat. Però Bhutan és lluny d'assolir la perfecció i sovint passa per alt el respecte al drets humans amb l'excusa de la preservació de la identitat nacional.

L'ajuda econòmica amb finalitats humanitàries de la comunitat internacional és, en part, allò que permet al govern de sustentar la utopia de la felicitat. La població no pateix conseqüències greus derivades de la manca de progrés sostingut, car l'aixopluc de les ajudes permet al rei de mantenir les polítiques d'una modernització pausada. El reialme de l'Himàlaia és el desè receptor d'ajudes internacionals del món, amb una mitjana de 98 dòlars per habitant. El director de la política de refugiats de la Human Rights Watch (HRW), Bill Frelick, remarca que, tot i que algunes organitzacions fa anys que miren d'influir a Bhutan en qüestions com els drets humans i els refugiats, "a

El retorn dels refugiats nepalesos, una qüestió candent

Els abusos contra els drets humans dels bhutanesos d'ètnia nepalesa és una de les assignatures pendents que Bhutan es resisteix a revisar. Més de 100.000 nepalesos van ser forçats a l'exili i malviuen en camps de refugiats supervisats per l'ONU al Nepal. Human Rights Watch assegura que "tenen dret a retornar al seu país natal, però de moment, després d'esperar més de setze anys a ser repatriats, encara no ho poden fer perquè Bhutan no ha permès el retorn ni a sol un nepalès". L'ofertament dels Estats Units a recol·locar-ne un màxim de 60.000 ha causat malestar entre la comunitat de refugiats contra aquells que s'hi han mostrat favorables, acusats de renunciar al seu retorn legítim. Alguns experts consideren que l'opció de ser acollits en alguns altres països no s'hauria d'aplicar literalment, sinó usar-la com una via per a fer pressió damunt les autoritats de Bhutan.

causa del seu aïllament i de la seva forma de govern, hi ha hagut pocs punts sobre els quals hagin pogut fer pressió al govern sobre aquestes qüestions”.

Eleccions al cau del drac. Bhutan està cautelosament articulad pel monarca –el *Rei Drac*– i la seva cort, que usa la promesa del desenvolupament cap a un món millor com a mitjà per legitimar i conservar un estatus privilegiat. Alguns experts sostenen que un dels dinamitzadors més rellevants que van empènyer el rei Wangchuk a abandonar voluntàriament el poder absolut van ser les revoltes que hi va haver als anys 90: pro-monàrquics es van enfrontar a grups defensors de la democràcia, que denunciaven l’opressió que durant anys ha hagut de suportar la minoria ètnica nepalesa que viu al sud del país. L’any 1998 Wangchuk va crear un consell de ministres i el 2004 es va presentar l’esborrany de la primera constitució del país. “La nació és més important que el rei”, va assegurar en aquell moment el monarca, que la setmana que ve veurà complert des del retir el llarg procés de l’establiment de la democràcia.

Així doncs, el dia 24 de març aquests històrics comicis permetran a la població d’escollir el líder de l’Assemblea Nacional (la cambra alta), que només tindrà un partit a l’oposició, perquè la constitució regula un sistema bipartidista. La manca de llibertat de premsa i el control tan fort de l’estat pel que fa als afers interns fan difícil de determinar fins a quin punt la monarquia ha dirigit i ha monopolitzat el procés. La comissió electoral només ha autoritzat la candidatura de dos partits i ambdós tenen algun vincle amb el govern anterior.

La transició, aparentment, és notablement harmoniosa; sembla que la població ha acceptat els mandats. Així i tot, hi ha qüestions pendents: el 20 de gener una cadena d’atemptats –que només van fer petits danys– va recordar a les autoritats la causa dels episodis violents dels anys 90. La comunitat nepalesa ha estat exclosa una vegada més dels plans del petit reialme, on s’ha posat de manifest que al Shangri-La, en el fons, la pau és fictícia. Durant anys el govern ha contingut el malestar dels nepalesos mitjançant la repressió,

Una dona bhutanesa vota mitjançant el sistema electrònic, a la localitat de Bangtsh, al sud-est del país, durant un simulacre fet a l’abril de l’any passat per preparar les eleccions parlamentàries d’enguany.

Durant anys, el govern ha contingut el malestar dels nepalesos mitjançant la repressió i no ha resolt el problema

i ha refusat de resoldre el conflicte d’una manera concreta. La col·locació dels artefactes se la va atribuir el Front Revolucionari Unit de Bhutan, que ha justificat l’ús de la força amb l’argument que la rentada de cara i els canvis no beneficiaran tothom.

Bhutan és un país on només l’11% de la població viu en zones urbanes; la gran majoria de votants viuen a comunitats rurals fortament tradicionals. Si hi afegim la manca de llibertat de premsa, surt a la llum un dels punts vulnerables del nou estat dret: la manca d’estructures socials per a fomentar

una transició democràtica mitjançant un procés natural. Fins i tot fa uns pocs mesos, es van portar a terme uns comicis ficticis perquè els bhutanesos es familiaritzessin amb els procediments propis d’unes eleccions.

La monarquia de Bhutan pretén fer història. Té molts punts a favor per sortir-ne victoriosa, atès que compta amb una certa aprovació de la comunitat internacional, que comparteix el convenciment que la felicitat és el motor d’aquest país. Es tracta d’una relació de causa a efecte a la qual el rei atribueix l’èxit del seu projecte. Sap que la modernització també pot ser una amenaça però confia que el poble sabrà construir el seu camí traient profit i escollint disciplinadament només els beneficis del progrés. “Si volem que tot continuï com està, cal que tot canviï”, és l’apreciació d’un personatge de Lampedusa. En el cas de Bhutan, la promesa de la perfecció és també l’excusa que legitima la influència de la monarquia.

*Iris Mir
Pequín*